

KASVATUS & AIKA

PÄÄKIRJOITUS

<https://doi.org/10.33350/ka.142062>

Aika jakaa kiitosta

Hanna-Maija Huhtala

Vuoden viimeinen numero sisältää neljä tutkimusartikkelia, kaksi toisiinsa kytkeytyvää vastinetta, sekä projektiesittelyn. Käsillä oleva ”joulunumero” tekee myös historiaa, sillä ensimmäistä kertaa *Kasvatus & Ajassa* julkaistaan teatteriarvostelu! Numeron aloittaa Juhani Rautopuron, Najat Ouakrim-Soivion ja Jussi Välimaan yhteisartikkeli, jossa kirjoittajat pohtivat kansallisten ja kansainvälisten arviointien opetushallinnon asiakirjojen systemaattiseen analyysiin nojaten, miten oppimistulosten arvioinnit vaikuttavat oppivelvollisuuskoulun muutoksissa. Seuraavassa artikkelissa Heidi Chydenius, Eeva-Leena Onnismaa, Jarmo Kinos, Jaana Lahdenperä-Laine, Arniika Kuusisto ja Jonna Kangas tarkastelevat puolestaan sitä, miten opettajuus rakentuu ja muuttuu varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen vuosien 1972–2022 opetussuunnitelmissa. Numeron kolmannessa artikkelissa Mervi Kaukko, Maria Petäjaniemi, Raisa Harju-Autti, Nick Haswell, Jenni Alisaari, Leena Maria Heikkola ja Sanna Mustonen paneutuvat pakolaisuuteen liittyviin aiheisiin ja pakolaistaustaisten oppilaiden kokemuksiin suomalaisissa kouluissa. Asiaa selvitettiin koulujen henkilökunnalta kyselyin ja tarkentavien opettajahaastattelujen avulla. Järjestyksessä neljäntenä olevassa artikkelissa Leena Isosomppi, Minna Maunula ja Minna Maunumäki pureutuvat digitalisoituvan yliopistokoulutuksen diskursseihin. He pyrkivät vastaamaan muun muassa kysymykseen siitä, millaisia diskursseja yliopistokoulutuksen visioteksteissä rakentuu ja millaisille toimintalogikoille ne perustuvat.

Numero jatkaa aiemmissa numeroissa eloisana käytyä keskustelua ekososiaalisesta kasvatusteoriasta kahden vastineen merkeissä. Ensimmäisessä vastineessa Jani Pulkki, Sami Keto ja Raisa Foster vastaavat Antti ja Pentti Moilasen viime numerossa ilmestyneeseen kritiikkiin ekososiaalisen kasvatusteorian ekosozialisaatio- ja ekoindividuaatiokäsitteiden tarpeesta. Moilaset vastaavat vastineeseen omalla kirjoituksellaan, jossa pyrkivät argumentaatiotaan tarkentaen osoittamaan, että heidän kritiikkinsä on edelleen osittain perusteltua. Seuraavaksi Mikko A. Niemelä, Amna Khawaja, Mikko Puustinen ja Sirpa Tani esittelevät uutta projektiaan, jossa tutkitaan miten historian, maantieteen ja yhteiskuntaopin opetus voi auttaa kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Numeron päättää Silja Pitkäsen teatteriarvostelu näytelmästä, jonka keskeisenä teemana on yhteiskunnallisesti merkittävän henkilön perhesuhteet, sekä ylisukupolvisuus.

Yllä kuvatun lukukattauksen tarjolle saattaminen on ollut monipolvinen prosessi. Moni lukijoistamme on päässyt kirjoittajan roolissa tutustumaan virtuaaliseen toimistoomme ja

käsikirjoituksen toimitusprosessiin, mutta ajattelimme tämän pääkirjoituksen puitteissa raottaa esirippua hieman tavallistakin enemmän.

Ensimmäinen näytös alkaa, kun akateeminen uteliaisuus on saatettu soveliaaseen muotoon ja käsikirjoitus täten saapunut meille toimitukseen. Meidän päätoimittajien pöydällä pyörähdettyään kirjoitus lähtee osaavalle toimittajakaksikolle, joka arvioi, voisiko tekstin laittaa suoraan arviointikierrokselle vai olisiko menestys kuitenkin todennäköisempää, jos kirjoittaja(t) toteuttaisi vielä muutaman muutoksen ennen arvioivan katseen alle saattamista. Tässä vaiheessa toimittaja lukee siis käsikirjoituksen ensimmäistä kertaa, mutta lukuharjoitus toistuu käsikirjoituksen toimitusryhmissä: toimitustyö edellyttää paljon lukemista.

Seuraavaksi käsikirjoitukselle aletaan kartoittamaan sopivia arvioijia. Tutkimusaiheeseen perehtyneiden arviointijoiden löytäminen Suomen kokoisessa pienessä maassa voi olla oma harjoituksensa, sillä usein yhteisen tutkimusintressin jakaminen merkitsee myös yhteistyökuvioita tai ainakin ”kentällä” kohtaamisia. Vertaisarvioinnin periaatteet edellyttävät kuitenkin anonymiteettia puolin ja toisin, eivätkä katso suopeasti läheistä yhteistyötä. Käytännössä täydellisen anonymiteetin toteutuminen on kuitenkin hankalaa, sillä esimerkiksi persoonallinen kirjoitustyyli tai marginaalissa oleva tutkimusaihe voi vihjata kirjoittajan henkilöllisyydestä.

Arvioijan päässä arvioiminen tietää aikaa ja vaivaa. Lähes poikkeuksetta käsikirjoituksen toimitusprosessi vaatii useamman arviointikierroksen, joiden perusteella voidaan arvioida pyydettyjen muutosten onnistuminen. Palkitsevaa toimeliaisuus silti on, sillä tuoreiden käsikirjoitusten arvioiminen auttaa tutkijoita pysymään kartalla tutkimuskentän viimeisimmistä virtauksista, sekä edistämään kotimaisen tiedeyhteisön tutkimuksen tasoa. Arvioijat pyrkivät omaan asiantuntijuuteensa nojautuen tunnistamaan käsikirjoituksen potentiaalin ja osoittamaan sen heikkoudet. Asetetuista arviointikriteereistä huolimatta arvio edustaa aina jossakin määrin yksittäisen ihmisen omakohtaista tulkintaa: jos arvioinnin olisi suorittanut toinen henkilö, arvioinnin ”tulokset” olisivat erilaiset.

Aina samat tutkimusintressit jakavan arvioijan saamisessa ei onnistuta, eikä se aina ole välttämätöntä. Koska *Kasvatus & Aika* julkaisee laaja-alaisesti kasvatuksen yhteiskunnallisista ja historiallisista ilmiöistä, on tärkeää, että artikkelit avautuvat muillekin kuin eksperttjargonialle taitaville, eikä tekstiä tarvitse lukea erityisalan thesaurus kainalossa. Asiaan vihkiytymätön arvioija voi osoittaa yhteyksiä muihin tutkimustraditioihin ja kysyä oivaltavia kysymyksiä, joita ”paradigman sisältä” voi olla hankala tulla ajatelleeksi. Parhaimmillaan kirjoittaja saakin erilaiset taustaprofililit omaavilta arvioijilta monipuoliset lausunnot, jotka auttavat nostamaan käsikirjoituksen uudelle tasolle.

Lausunnot eivät kilahda suoraan kirjoittajan postilaatikkoon, vaan toimittajat lukevat ne ensin läpi ja tekevät mahdollisen koosteen, jossa lausuntojen yhteinen punainen lanka kudotaan entistä selvemmin näkyviin. Lausunnot tarkistetaan myös, jottei kirjoittajalle päädy ”liian tylyjä” arvioita (kyse on siitä, *miten* sanoman sanoittaa, tarkoitus ei ole tietenkään muuttaa vettä viiniksi). Kun kritiikkiä annetaan, on olennaista, että se on luonteeltaan rakentavaa. *Kasvatus & Aika* on monille väitöskirjatutkijoille ensimmäisiä julkaisukanavia, ja on tärkeää tukea aloittelevien tutkijoiden kirjoittajuutta. Kooste auttaa kirjoittajaa navigoimaan ja toimimaan palautetulvan keskellä – myös siinä tapauksessa, kun käsikirjoitus päädytään hylkäämään arviointilausuntojen perusteella. Jos arviot ovat kovin eriävät, eikä selvää etenemissuuntaa ole lausuntojen ristivedossa mahdollista hahmottaa, toimittajat voivat ottaa niin sanotun meta-arvioijan roolin, ja lisätä tekemäänsä koosteeseen selkeän oman suosituksensa artikkelin sisällön ja aiempien lausuntojen pohjalta.

Lopulta, kun (jos) kaikki osapuolet ovat lopputulokseen tyytyväisiä ja käsikirjoitus saa myönteisen julkaisupäätöksen, käsikirjoitus lähetetään tuotantoon, jossa oikolukija asette-

lee puuttuvat pilkut kohdilleen ja sanoittaa tekstiä sujuvammaksi. Oikolukijan rooli on keskeinen, sillä vaikka asia olisi kuinka tärkeä, kielen sujuvuus ja selkeys vaikuttaa ratkaisevasti siihen viihtyykö lukija tekstin parissa johdannosta pohdintaan. Seuraavaksi tekstin nappaa toimitussihteeri, joka huolehtii käsikirjoitukset julkaisukuntoon, taittaa numeron, valmistelee julkaisusopimukset ja painaa lopuksi enter-näppäintä (toimitussihteeri myös hahmottelee numeroiden alustavat julkaisu-aikataulut ja koordinoi toimituskunnan toimintaa). Metamorfoosi on saavuttanut lakipisteensä. Usein käsikirjoitus tulee ulos huomattavasti erinäköisenä kuin se on tullut sisään. Kun käsikirjoitus on julkaistu lehdessä, alkaa toinen näytös, joka toivottavasti on edeltäjänsä huomattavasti pidempi.

Lehdellemme talkoohengessä tehty työ on kullanarvoista, sen ehto. On selvää, että arvostamme sitä suuresti. Jokaista kiitoksen ansaitsevaa ei tämän pääkirjoituksen puitteissa ole mahdollista nimetä, mutta muutama silti on. Haluamme kiittää toimitustyöstä (näillä näkymin) pysyvästi lehden toimituksesta poisjäävää ”teho-Essi” Jouhkaa. Essi on *Kasvatus & Ajan* varsinainen moniosaaja, sillä hän on toiminut niin toimitussihteerin, osastotoimittajan, päätoimittajan, arvioijan kuin kirjoittajankin roolissa. Isot kiitokset ansaitsee myös pitkäaikainen oikolukijamme Tiina Lanas, joka tämän numeron myötä eläköityy tehtävästään. Näin sisäpiiriläisen näkökulmasta *Kasvatus & Aikaa* on jopa vähän vaikea kuvitella ilman näitä kahta osaajaa. Onneksi kukaan ei kuitenkaan ole täysin korvaamaton ja talo jää täyteen asiantuntijoita: toimittajavalintoja tehdessämme olemme pyrkinet siihen, että kasvatustieteen ja historian alan eri traditiot ja metodologiat tulisivat monipuolisesti edustetuiksi. Samalla olemme tavoitelleet alueellista tasapainoa eri yliopistoiden kesken. Kaikki tässä kirjoituksessa mainitut tahot tekevät yhteistyöllään mahdolliseksi sen, että kotimaista korkeatasoista tiedelehteä todella on mahdollista tehdä lähes nollabudjetilla.

Näissä merkeissä toivotamme hyvää joulunaikaa ja onnellista vuotta 2024!

FT Hanna-Maija Huhtala työskentelee tutkijatohtorina Oulun yliopiston Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunnassa.